Број 143. У Новом Саду, у среду 2. јула 1908. Година XLIII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за мала године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Положај самосталаца у српско-хрватској коалицији.

Често пута смо били у недоумици гледајући наше самосталце, како су и сувише ревни у борби „за материнску ријеч“. Хрватске странке у коалицији, о чијем се „бити ил' не бити“ радило, нису ни близу показивале толику ревност у тој борби против угарске владе као српски самосталци. Заиста је било смешно гледати те политичке шпекуланте, како се отимају за благонаклоност хрватских странака. Да су мотиви, који су их руководили били чисти, па бар да је резултат тога улагивања и те превелике ревности био барем задовољавајући, не би нам било криво. Али, кад знамо да су мотиви били лични, а ни мало патријотски; кад видимо, да резултата нема него да је управо за самосталце тај резултат просто поражујући, онда нам је жао, да је једна српска странка тако ниско спала, да најпонизније вуче путање оној странци са којом треба, да је равна, и да, што је још срамније, добије од те исте странке оно, што је Куен добио у сабору од старчевићанског посланика Гержанића.

Самосталци су потпуно заборавили, да су они у првом реду српска странка и да им је права дужност изводити свој српски програм На који су се пред српским народом заклели. Они не само, што тај програм нису извршили него су чак директно радили против њега. (Сетимо се само сабора 1906 године!) Када се тицало права и користи српског народа, онда су самосталци викали на нас, да потежемо „несувремена питања“ и да хоћемо да слогу кваримо. Међутим, када је требало нападати Ракодцаја и Рауха, онда су самосталци били први у коалицијонашкој фаланги и у својим органима и пренебрегавајући врло важне српске послове, подизали су огромну дреку и ради доста индиферентних ствари, као да хрватски народ нема својих странака, који ће га бранити, него су му потребни српски самосталци! Нећемо тиме, да кажемо да нису требали нападати неуставне режиме тих двају банова, него хоћемо да истакнемо, да су то за једну српску странку политичка питања другога реда.

За таково детињасто експонирање и улагивање хрватским странкама дошли су су им као награда преговори хрватске странке права са мађарским странкама, који су вођени иза леђа самосталцима и којима не се хтело изгорати. За политичаре од образа, који држе нешто до свога угледа, био би то већ довољан разлог, да прекину са таковом странком. Али самосталски образ све подноси, па су томе догледно самосталци и даље остати заједно са хрватском странком права у коалицији тешећи се, на наше приговоре, са воденим коминикеом коалиције у тој ствари који само још више потврђује наше тврдње, које смо раније већ једанпут овде изнели.

Ни та ћушка није била самосталцима доста, па су зато добили другу. „Hrvatska Sloboda“, орган дисидената чисте странке права (Франковаца), који су управо „alter edo“ хрватске странке права, позива у најновије доба самосталце, да иступе из коалиције, јер су они због извесних разлога препрека, да коалиција може решити „хрватску кризу“. Ко зна да је „Hrvatska Sloboda“ прави „Sprachrohr“ странке права напрама другим коалицијананским странкама, увидеће да то de facto праваши а не Старчевићанци позивају самосталце, да изађу из коалиције. Али самосталци то не увиђају, него у „Србобрану“, и рукама и ногама отимајући се, доказују, како је потребно да они и даље остану у коалицији. Тако велики политичари и тако мало политичке проницавости!

Из коалиције за коју су се највише експонирали занемарујући најсветије српске дужности, терају данас самосталце сами коалицијонаши напоље. Али они ни толико поноса немају, да још за времена изађу напоље него чекају, да их хрватске коалиционашке странке једноставно — избаце. То ће се у најкраћем времену и догодити, јер њино место давно су праваши резервисали за дисиденте франковачке око „Hrvatske Slobode“.

Па да није завидан положај самосталне странке у коалицији! Странка пузаваца а не странка самосталаца — то вам је име „самосталека“ господо! М.

Избор патријарха.

Под тим натписом доноси „Мађарорсаг“ чланак, који доносимо у целости за сада без икаква коментара.

Сада, када је у званичном листу изашло, да ће краљевски комесар бити министар правде Антал Гинтер, што значи да је избор патријарха на прагу, — природно је, да су се јако узбуркали таласи изборна покрета У круговима Срба у Угарској и Хрватској данас је то главно питање. Ко ће бити патријарх? То пита, о томе говори свак. У смислу наших закона патријарх се има бирати између владика. Има шест српских православних епископа: Митрофан Шевић бачки (новосадски), Лукијан Богдановић будимски (св. андрејски), др. Ђорђе Летић темишварски, Гаврило Змејановић вршачки, Михаило Грујић горњокарловачки (плашки) и Мирон Николић пакрачки епископ. Од ових се као озбиљни кандидати могу сматрати тројица: Змејановић, Грујић, Богдановић.

Најпопуларнији је Гаврило Змејановић епископ вршачки, у коме има поверења српски народ и радикална странка, која обухвата језгро српског народа. Непријатељи Змејановићеви с политичко гледишта много рђавих гласова проносе о њему, но једно је сигурно, да се он већ годинама влада најправилније у политици и да најтоплије потпомаже политику споразума између Мађара и Срба. Његови непријатељи телале и то, да би угарска влада против његове потврде заузела најодлучније становиште; за то међутим нема никаква разлога и према томе не може се ни рећи, да је тако.

Други је озбиљан кандидат Михајло Грујић Човек у пуној снази, добар свештеник, у политици није истакнут и ужива опће поштовање код обе странке.

Лукијан Богдановић будимско-св.-андрејски епископ је трећи кандидат, који је својим понашањем задобио наклоности у будимпештанским друштвеним круговима. — Када је постао администатор, примљен је у српским круговима у опће са веома великом предусретљивошћу — па и од стране радикала. После свога доласка у Карловце без сумње имао је најбољи изглед, да ће га са великом већином изабрати за патријарха. Међувремено се међутим расположење покварило и окренуло против њега, јер је — неразумљиво је зашто — стално и очигледно обилазио водеће радикалне већине и непрестано тражио додира само са странком мањине, српском самосталном странком, која мрзи Мађаре Има их додуше, који држе, да ће српским самосталцима и неколицини радикала, који су изневерили своју странку, ипак поћи за руком, да изаберу Богдановића. У томе се међутим варају, јер ће се радикална већина тек непосредно пред избор патријарха споразумети у погледу свога држања и извесно је, да ће сви радикални посланици потпуно једнодушно тада стати уз тај закључак.

Самосталци би најрадије пакрачког епископа Мирона Николића подигли на патријарашку столицу, али овај нема никаква изгледа на победу.

Говоре и о томе, да ће влада можда употребити насиље и кога кандидата мањине октројисати (наименовати) за патријарха. Много се говори и о томе, да ће влада, ако сабор не гласа по њеној жељи, можда сабор распустити и удруживши се са српском самосталном странком и настојати да скрха радикалну странку. — Све дотле пак, док независњачка странка помаже владу и Кошут и Апоњи седе у министарским столицама, нико неће поверовати, да би угарска влада била склона ма на какво насиље у погледу изборне слободе сабора.

Кад све то скупимо, може се дакле унапред видети, да ће победоносно из изборне борбе изићи или Змејановић или Грујић.“

Самосталском новом Вуку.

Нијесам мислио да ћу толико дирнути и увриј дити „Србобран“ и самосталце, кад сам за цијењену „Заставу“ писао подлистак „*Из мога дневника*“. (Један догађај исплетен *хрватским* ријечима.) Но, најновији самосталски зналац и бранилац српско-хрватскога језика, у 141. броју „Србобрана“ увјерио ме је о томе. Расплео на дугачко и на широко са неким својим доказима и тумачењима из Вуковог рјечника, па сад мисли да је он најпаметнији човјек на свијету. У та своја доказивања уплео је читав рјечник погрда, којима ме је као писца споменутог подлистка, по „Србобрановом“ рецепту и самосталском патенту, почастио Ево тих бираних ријечи: *буквеш ћаблов, ћалов, глуп, најглупљи, биједник шмркавац мазгов, дерле звркдов зикзив, бенетало токмак телац божји радикалски телић, некул уран, умни богаљ, умно заостао, душевни богаљ, душевно неразвијен*. А какови су и шта су тек ти људи, који се са оваким „финим“ изразима служе, — мислим, да се то само по себи разумије. Но „Србобран“ ће ипак и послије тога толико дрзак бити, па ће и опет уствердити, да његови уредници, сарадници и дописници, кад што пишу, да увијек пишу трезвено и хладнокрвно, ни са најмање срџбе и жучи, учтиво и пристојно.

Када сам писао споменути подлистак, нијесам га ни намијенио „Србобрановим“ читаоцима, него „Заставиним“, и то онима у Сријему, и Банату да виде разлику између једног и другог језика, јер самосталцима је српски и хрвастки језик један те исти, као год што су им Срби и Хрвати један те исти нар д. Ушло им је већ у крв, па незнају и неће да знају разлику, ма да је разлика у свему велика, баш као „*Б г и Хрвати*“. Бадава, крв није вода. Од ријечи, што сам их ставио у заграду, неке имају значење, како се код већине српскога народа говори, а код некојих сам ставио — у знаку навода — страну ријеч

само зато, да се види са које је ријечи преведена или скована. Моје је пак уверење, да је увијек боље и стране ријечи употребити, гдје немамо својих, него ли које какве наказе од ријечи Једино дајем писцу за право то, да се њекоје од наведених ријечи употребљују у крајевима, у којима Срби живе. Јест, и то у Хрватској, у крају у коме Срби живе, али само живе но Срби их ипак већином не употребљују А да не знам, да не читам и да не чујем, као што писац вели, од куда бих све те ријечи повадио и прибиљежио. Ваљда их тек нијесам из прстију исисао!

Писац је преко неколико ријечи прешао ћутке, а то су: *пропух* (промаја), *у тек ићи* (пријати јело), *глазба* (свирка), *глазбеник* (свирач), *раскринкати* (распознати) и *штенгати* (дангубити). Чудим се, да и о њима није што казао. Или може бити, да их зато није споменуо, што их нема у Вукову рјечнику, или зато, што их и „' р бобран“ употребљује, па су му обичне постале. Па ја му их драговољно поклањам. Нек му буду! Нек се и надаље кити и дичи њима. А поклањам му — ако баш хоће — још и ове, којих у подлиску нема, а то су: *допељати* (довући), *пратити се* (селити се) *замити* (узети), *природни одрезак* („натур шницл“), *вељо* (одмах), *пивоточје и виноточје* (мјесто гдје се пиво и вино точи), *кавоточје* (кавана), *овињек* (пијан од вина), *цапрати* (врачати, чарати), *цопрница* (вјештица), *шпотати* (грдити, псовити), *дотепенац* (дошљак, придошлица), *шухко* (горко), *шундрати* (шћердати), *слагље* (јефтиније), *фућкати* (звиждати), трговина *мирођија* (бакалница), *брзовозине* (животне намирнице, које се брзо морају потрошити), (бакалска трг.) *отпрти* (отворити) *закленути* (закључати), *душобрижник* (свештеник), па још ктоме и *сполоравнатеље*, *ванбацитеље* и све њихове сковатеље, писатеље и пријатеље. А поврх свега поклањам му још и ријеч „*челобро*“, којом се тај самосталски зналац језика, тај нови Вук, служи.

Дописник, и ако је може бити врач, али није и погађач. Он сумња да је писац подлистка или проф. Милан Недељковић или проф. Јанко Кнежевић. Но, пошто не могу да дозволим икакво сумњичење на моје многопоштоване једномишљенике, то тврдим, да ни један од њих није писац, и да они у овој ствари нијесу ни најмање криви, осим што су криви дописнику и самосталцима једино зато, што су радикали.

Два, а не један.

Три савремена питања у народно-црквеној автономији.

(Свршетак).

Према наведеном, у нашој цркви и у црквеној автономији нема апсолутно личних краљевских права, дакле, нема ниједног права располагања и наређивања. Сва права, која и ако се као краљевска спомињу, de facto су државна права, јер се имају вршити и врше се уставним путем, као што се у уставној држави вршити и морају, јер сва та права краљевска имају свој извор и основ било у државном законодавству, било у законима автономним, уставним путем санкционисанима.

То треба увек имати на уму, јер је било државних влада, које су своје самовољне и незаконите поступке по нашој цркви и автономији увек дековале највишим авторитетом владарева имена, и сву своју узурпацију и целу своју политику према нашој цркви и автономији навијали на патронатско право, па у оправдање своје наводили оне законе, који се тога права тичу као да се тичу и врховних надзорних права. И, што је најгоре, ми смо им насе дали, својим хиперлојализмом, у место да смо дистингирали дужну и истиниту лојалност и осведочени увек свој и лични и национални пијетет према узвишеној личности и авторитету владарском с једне, а државне и своје автономне законе, те право своје цркве и автономије, дужност и дозвољеност самоодбране против свију повреда закона и права тих, с друге стране.

„У Угарској је извор сваког права народна воља, која добија свој израз у законодавству“. (Изјава сабора угарског од 5. јануара 1904.)

„Обим права Величанства (владара) флуктуише; за законодавство је најпосле питање целисходности то, у колико хоће да их ограничи или прошири“. (Гроф Апоњи у саборском говору 2. марта 1889.)

Према томе сва она права владарска, па и право одобрења и потврде наших автономних уредаба, јер су установљена државним законима (а из ових пренесена у автономне), могу се вршити само у границама тик закона и уз контролу државног парламента и уз одговорност државне владе, по захтевима уставности.

И зато, ако државна влада почини повреду закона ма и у нашој цркви и автономији, тај незаконити поступак спада такођер пред контролу угарског сабора, а влада му је одговорна. Та се контрола и одговорност изазива интерпелацијом па и тужбом. Тога правног и политичког лека против премашаја и протузаконих поступака државне власти не смемо се никада одрећи, увек га морамо употребити. Ако покорну главу сабља не сече, али сече индалентну, а особито — ропску и неумешну.

*

Наше автономне уредбе, а особито Саборско Устројство је пуно октројака. Наша је автономија октројкама државне власти унакарађена до апсурда, до монструма. Против премашаја и самоље државне превласти не помаже више операција са граваминалним представкама, ремонстрацијама, а најмање са оградама. Једини излаз из ропског лавиринта у којем нам се налази автономија, а и црква цела, јесте генерална репарација целога нам устројства. Ова се може извршити једино — законодавним радом нашега сабора, који би обухватио целокупно устројство автономно; (и устројством цркве, ма се звало и устројство Синода, које би обухватило све односе, цео организам цркве, а не донашање којега устројства је позван наш Св. Синод.)

Неки се боје октројака. Тој бојазни нема места. То је једна традиционална бојазан из новијега времена и шаблонска, да не кажемо спекулативна бојазан неких нових људи, те захтевају гаранције против октројака.

По нашем мишљењу, већ та бојазан, тражење тих гаранција је инзулт на автономију, слабост је дотичних политичара.

Бојазан од октројака и тражење гаранција против октројака инволвира у себи ма и tacite признање могућности па и дозвољености октројака. Против тога протестујемо! Не зато, што би се заносили оптимизмом, да неће бити покушаја са октројкама, него зато, јер их сматрамо недозвољенима, те повредом закона, који су саставни део угарског устава и јер против њих имамо заштиту у закону, а на основу закона у једном свом праву, које се не дају поништити ни суспендовати, но којега се можемо само сами одрећи, као што смо га се, на несрећу своју, досада одрицали. То је право — непримање октројака.

„И ми имамо силу: силу народнога права и јавнога гласа. Ако не можемо предупредити или осујетити да влада не ради своје, можемо то учинити, да ми не радимо оно, што би влада у силу и противу права и користи народа желила или хтела. На такав рад влада нас не може натерати. Ту престаје моћ и саме државне силе, и самог оружја“.

Ако се може против свију закона, и поред свију права, брахијално одузети Текелијин фонд, не може се један народ брахијално присилити, да сам себи сече главу. Не може се народно-црквени сабор ниједном и никаквом силом присилити, да узме на знање и да прими октројку ма коју, па ни оне, којима би му државна власт изменила и допунила, једном речи искасапила, у његовој законодавној компетенцији донесено устројство и остале уредбе.

Наше право непримања државних октројака, једина је и најјача и најсигурнија гаранција против њих.

Ко других гаранција тражи, није свестан народнога права. Ко се октројака боји није за законодавац. Тај страх га сам собом и са свима својим конзеквенцијама, дисквалификује, чини га неспособним за јавног посленика. Тај нека баца копље у трње, и нека не иде на ограшје борбе за народна права и народну будућност.

Но ако се не бојимо октројака, разумемо бојазан за успех предстојеће законодавне нам радње.

Гаранције против октројака су нам непотребне, али загарантујмо себи успех. Hic Rhodus hic salta! То можемо отвореним и умешним претходним преговорима, трансакцијом са оним факторима изван народно-црквенога сабора, од којих и формални успех законодавног нам рада такођер зависи, од споразума са којим факторима зависиће и стварни успех, успех извађања донесених и санкционисаних автономних уредаба.

Како ти приговори имају тећи и у ком правцу, не спада овамо. Не спада у опште под јавну дискусију. О томе треба што мање писати, а на томе што више, са пуно љубави за ствар, и са пуно разумевања ствари — радити.

Завршујемо ове чланке са једном, држимо основаном, надом, да би исправни преговори могли уродити плодом. Не пропуштајмо прилику, али и спремајмо се за — посао, како би, поред осталих, и у овим чланцима истакнута три питања успешно решили. Јер без његова успешна решења, не може бити успешно решено — питање наше автономије.

Словенска конференција.

У славу словенскога конгреса, што је у понедељак отпочео у Прагу, давана је у недељу у једном прашком позоришту свечане претставе. Играла се весела игра „Испит државникова“ од Бозђеха. На једном месту, где државни канцелар кнез Кауниц саветује царици Марији Терезији, да не склапа савеза са Прусијом већ са Француском, публика је бурно тапшала. Тиме је јасно испољено политичко расположење конгреских учесника. Сам конгрес је отворен у уторак Отворио га је претседник конгресу Чех Крамарш. На конгресу су заступљени Чеси, Пољаци, Старо-рутени, Словенци, Хрвати, Руси, Срби (из Србије) и Буг ри. У поздравном говору нагласио је претседник, да нису дошли на конгрес познањски Пољаци, Словаци и Срби из Угарске, то не што не би хтели, већ што не могу Уверава их да је на њиховој страни срдачна склоност свеколикога Словенства Вели даље да конгресу није циљ рушење туђих престола, већ заједнички рад, потребан на очиглед заједничке опасности, што прети свима Словенима. Рус Красовски вели, да се Русија у будуће не ће дати завести, да и једном словачком народу учини што нажао Рус Маклаков тврди, да ће ови заједнички преговори оставити широка трага у просветном развићу Словенста. Гершић из Србије вели, да је дошао да заступа основну мисао словенске узајамности и солидарности Бугарин Боблчев поздравља словенску узајамност, која је одржала Бугаре. Тресић Павичић, Хрват, вели, Словени желе да очувају просвету против варваризма, не дирајући туђа права Словенац Храбар вели, Словени су велика породица и зато треба сви Словени да пораде за интерес те велике словенске породице. — Украјински Рутени нису дошли и оправдали су свој изостанак тиме, што веле, да њихово развиће пречи и службена Русија и службено пољско друштво, не признајући их за посебну народност. У чешком листу „Народни Лист“ предложио је руски новинар Борзенско, да се оснује сталан свесловенски савет, са по једним заступником из сваке народности. Задатак му је, да ради на јединству и узајамности свих словенских народа. У ту сврху готов је Борзенко приложити 100 хиљада рубаља. О том ће се јемачно и на конгресу повести реч.

Политички преглед.

Министарска криза у Србији. Преговори између старијих радикала и самосталних потпуно су прекинути Занимљи-

ва је врло изјава самосталног посланика једног о држању његовом према мини старству, које би имао да састави Мил. Миловановић. За реч: „Ми верујем г. Милановићу и пустили би његову владу, да спроведе б цет и уговор у скупштини, али не верујемо г Пашићу, који можда само чека да буџет и уговор прође па да онда обори Миловановића и опет он да врши нове изборе“. Међу тим најновије вести јављају, да је Миловановић већ саставио владу и да се чека да се види, ка кво ће становиште према тој влади заузети старији радикали Миловановић би био министар председник и спољних послова, а замењивао би и министра унутарњих послова, министар просвете: Добра Ружић, финансије, Милутин Поповић и вршио би и дужности министарства привреде, војни министар и заступник министарства грађевина Ст. Степановић, а министар правде Мих. Поличевић — све су о и људи који нису чланови и народне скупштине По себи се разуме да би ово било прелазно министарство и чим би скупштина примила буџет и трговински уговор са Аустроугарском, извела би та влада нове изборе за скупштину

Побуна у турској војсци. Како се Порта труди, да покрету у турској војсци даде местно обележје и да потиче из личне освете, ипак је данас јасно, да тај покрет има много дубљи корен и да се нагло шири међу војницима трећега кора. Прво је убијен Шемзи паша, за тим је извршен атентат на једнога војничкога свећеника. Сад је стигао глас и о трећем атентату. Дивизионар Садик Фасха паша кренуо се био француском лађом Сидон из Солуна за Цариград. Њега нападне један турски официр и тешко га рани. У целом покрету коловође су све сами официри. У том и лежи опасност. Порта и сама види ту опасност, те доводи дивизију редифа из Мале Азије, да угуши устанак, и ако има довољно војске и у европској Турској.

Отступ министра Прада. Из Беча јављају, да је немачки министар Праде поднео оставку. Као узрок своме отступу изнео је Праде прво нарушено здравље; друго несрећене политичке прилике Овде Праде мисли на несугласице између Немаца и Чеха. Немачки посланици Чешке у царевинском већу, били су поднели више прешних предлога, којима су маслили заштитити интересе Немаца у Чешкој. Кад им је влада дала нека обећања, они су повукли своје предлоге Министар Праде не слаже се са тим поступком и види у њему устук пред Чесима, и не хотећи сносити одговорност, поднео је оставку.

Реформни предлози Енглеске и Русије за Маћедонију. Сад се тек види, зашто је преговарање између Русије и Енглеске о реформним предлозима за Маћедонију тако дуго трајало. Како је постигнут потпун споразум, ипак није састављен један јединствен предлог. Него ће бити поднесена два предлога. Први је већ поднела Енглеска, и он говори о умирењу реформних вилајета. Предлаже, да се оснују лаке чете од 10 до 12 хиљада људи, а на чело да им стане један турски официр кога би султан именовао на предлог генералскога инспектора Хилми паше и команданта жандармерије. Енглеска је, по споразуму са Русијом, тај предлог унапред упутила силама, да се прво постигне споразум о томе питању. Јер док се не уведе ред и мир у Турској, не могу се увести никакве друге реформе. А Русија ће подићи други предлог а реформи финансија и правосуђа Јасно је да овај предлог према томе има посебан предмет и да он чини допуну предлогу Енглеске. О каквом неспоразуму између Русије и Енглеске не може дакле бити речи.

Вести из места и са стране.

Повијали га

Отприлике пре годину дана дошао је у Жабаљ као књиговођа једног новчаног завода познати Штева Марковић, јунак „лепе пете“. Чим је дошао, почео је одмах набацивати се блатом на све угледније људе, да би ваљада изашао на глас. И изашао је, а какав — то би можда знала прочитати његова леђа. Ну не може и неће сваки на тај начин да тражи себи задовољштине него га повијаше и путем суда. Ваљада ће па тај начин моћи обуздати дуги му језик и стати на пут оном одвратном пљувању на све што је чисто и светло. Како дознајемо, јуче је већ било прво рочиште код овдашњег судбног стола у парници, коју су против Штефлике покренули жабаљски свештеници Милош Катић и Жарко Злоколица и учитељ Богољуо Чонкић. Уверени смо, да је ствар у добрим рукама и да ће суд по заслузи одмаздити томе чувеном делији са прљања, „лепошету“ Штеви Марковићу.

† Посланик Миличевић.

У Лондону је умро посланик Србије на енглеском двору Михаило Миличевић у 39. години живота. Умро је од капље.

Нови састанци.

Јавили смо, да ће се овог лета генерални секретар у талијанском министарству спољашњих послова састати у Карлсбаду са руским министром спољашњих послова, да преговарају о посети руског цара у Италији. Сад се чује, да се ових дана бави у Лондону талијански државни подсекретар у министарству спољашњих послова, и одмах по његовом повратку биће састанак у Карлзбаду. Ово су канда први предзнаци скретања Италије од тројнога савеза.

Усељеничка статистика.

Читамо у америчком листу „Лесковцу“: — По извештајима, које је издао Страус, секретар за трговину и рад, уселило се у мају 1908. г. у Сједињене Државе 36.317 људи. Према томе усељавање је опало за 76% према усељавању истог месеца у г. 1906., а за 80% према усељавању истог месеца г 1907. А од 1. децембра 1907. до 31. маја 1908. уселило се 227.283 људи. И ту се показује опадање за 63% према дотичној периоди у год. 1906. а за 66% према дотичној периоди у год. 1907. Исти секретар је издао преглед усељавања за прошлих осам месеци, рачунајући до 29. фебруара 1908. Према том извештају се види, да се у јулу 1907. године уселило 107 535 људи, а иселило их се у истом месецу 48.198. У августу 1907. пуштено је у земљу 111.135 усељеника, а 44317 њих се вратило одавде. И досељеништво је непрестано расло до новембра, кога је месеца дошло 132 647 усељеника а 94.440 их се вратило. У децембру је спао број усељеника на 77.107, а отишло их је из Сједињених Држава 88 432. У јануару дошло их је 33 058, а отишло их је 60.233. У фебруару их је дошло 30.266, а вратило их се 50.680. За свих тих 8 месеци дошло их је у Сједињене Државе 736.599, а отишло свега 483 868. Према томе умножило се становништво Сједињених Држава са усељеништвом само за 252·731.

Опомена Бугарској.

Турски посланик на берлинском двору Тевсик паша добио је налог од порте, да поради код владе Немачке, да ова учини потребне кораке у Софији и да нагна владу Бугарске, да не потпомаже више бугарске чете у Маћедонији. За сва четничка неела у Маћедонији чини порта једино Бугарску одговорном.

Словеначки језик у Штајерској.

Грачки лист „Тагеспост“ вели, да Словенци у Штајерској раде као и Чеси у Чешкој. Не обзиру се више на законска наређења, по којима се морало званичити на немачком језику, већ слободно употребљавају словеначки језик. Сресни судац у Ст. Марајну Младић упутио је што више на саме грачке власти допис на словеначком језику. „Тагеспост“ пребацује Немцима, да су млакоње и позива немачке посланике, да се заузму, да се том „безакоњу“ стане на пут

Нова ваздушна лађа.

Пре извесног времена смо јавили, да Рус Татаринов гради ваздушну лађу, која ће бити конструисана по сасвим другом начелу него досадашње. Јер ове су лакше од ваздуха, а Татариновљева ће бити тежа од ваздуха, те ће бити начињена сасвим по угледу на начело тичјег лета. Прва ће врлина такве лађе бити, што ће много успешније одолевати ветру, јер ће јој бити већа снага замашаја. Зато ће јамачно, поред јаких мотора, моћи и много брже пловити. Татаринов је добио државну помоћ, саградио је себи радионицу и гради једну лађу. Ова ће пред јесен бити готова, те ће се пробни узлети моћи предузети септембра до октобра.

Завера гимназиста.

Како из Черновице јављају, откривена је у гимназији у Коцману ђачка завера против гимназијског директора. Ђаци су хтели на дан раздавања сведочаба напасти на директора. Двојица међу тим поткажу заверу, те ствар буде пријављена полицији. Петорица коловођа буду похватани. То ђаке није умирило, него њих до 80 приреде пред станом управниковим демонстрацију, звиждали су, викали погрдне речи и поразбијали прозоре. Овај поступак ђачке омладине је за најтежу осуду, не због тога што постоје више надзорне власти и земаљски суд; још мање због тога што је управник светиња. Има управника правих злих духова за ђаке. Него зато, што је тешко претпоставити, да гимназијска омладина по својим годинама може зрело пресудити, на чијој је страни правда. Она треба да нађе себи заступнике, родитеље и др., па ови нека се према њиним исказима заузму. Ко хоће да лела, треба пре свега да узмогне потпуно схватити мисао, од које полази. А ту треба времена и студије.

Брзојави „Застави“

Стигли 2. јула

Штрајк.

Река. Бродарско особље престало је са штрајком и отпочело свој рад. Нарочити одбор расправља њихове захтеве.

Позив на претплату.

1. јула 1908. године отварамо нову претплату на трећу четврт

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне који желе, да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура.** — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца.**

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се двапут дневно шаље лист кући, **9 круна на три месеца.**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове а претплата за њих стаје **4 круна годишње а на три месеца 1 круна**

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом.**

По решењу управе, лист се ником **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, јуна 1908.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Одговорни уредник: Константин Брадваревић.

Трговина.

НОВИ САД, 2. јула 1908. године.

Пшеница прве каквоће стара 23 к. — до — к. п.	метар 100 кгр.
Пшеница нова 22 к. 20 п до 22 к. 40 п.	
Пшеница средња 22 к. — п. до — к. — пот.	
Пшеница лакша 21 к. 60 п. до 21 к. 80 пот.	
Паполица нова 18 к. 20 п. до 19 кр. — пот.	
Печам нови 14 круна 20 пот. до 14 кр. 40 пот.	
Зоб нова 16 кр. — пот. до — кр. — пот.	
Кукуруз у зрну н. 14 кр. 60 п. до 14 кр. 80 п.	
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до кр. — п.	
Раст 132 кр. — п. до — кр. — пот.	
Сланина 132 кр. — пот. до — кр. —.п.	
Сланина пушена 132 кр. — п. до — кр. —	

*

Свињи угојени тешки	92 до 94 пот	килограм
Свињи средњи . .	88 до 90 пот.	
Свињи лаки . . .	80 до 84 пот	

Теоци 72—80 по килограму
Овци пар —— — кр
Јагњци 16—36 пар

Стање воде под Новим Садом

1. јула било је . . . . . 1·50
2. јула било је . . . . . 1·44

ПОМОЋНИКА

доброг продавца, примерног владања, да зна српски, мађарски и немачки говорити, требам у мојој мануфактурној и помодној трговини. Ступити може 1. августа о. г.

Гавра Ј. Полит
Нови Сад

809 2—3

БЕОГРАД ХОТЕЛ „МОСКВА“ СРБИЈА

У НОВОЈ ПАЛАТИ ОСИГУРАВАЈУЋЕГ ДРУШТВА „РОСИЈА“

Хотел првог реда

на најлепшем и најживљем месту у Београду, — на Теразијама — са 40 елегантно намештених соба и салона, све са улице, са дивним и романтичним изгледом на Београд и околину. Нов намештај и рубље. Собе за купање. Електричне дизалице и сопствено електрично осветљење. Зими парно грејање. Поред све елеганције цене су хотелским собама умерене (од 3 динара па на више).

Две велике ресторације

елегантно намештене, са одличном српском и француском кујном. Најбоља француска и српска вина Пиво се точи: српско и баварско (минхенски Шпатен). Све цене умерене.

Кафана хотела „Москва“

елегантно намештена и раскошно осветљена. Пред кафаном налази се цвећем украшена и многим електричним сијалицама осветљена тераса Свако вече концертује од 7—11 сати оркестар Српског Народног Позоришта. У кафани могу се добити: одлична српска кафа, меланш сладоледи, ледена кафа, најфиније посластице и разне закуске.

Кафана „Москва“ прима сем листова из свију српских крајева и најчувеније словенске и друге светске политичке листове као и разне журнале.

Засебна соба за билијаре.

Банкети, свадбе, ручкови и пријатељске вечере

могу се приредити у засебним одајама по умереним ценама, а по претходном споразуму и погодби.

789 4—5 **ХОТЕЛ „МОСКВА“.**

АБАЦИЈА-ВОЛОСКА, ПАНЗИОН ДЕНК.

Најфинији породични дом, непосредно на обали, без прашине, положај без сваке ларме; за опоравлање здравих и немоћних! Најлепше морско купатило Церниковић, у најближој близини одабрана кујна. Панзион од 7·— круна на више. — Проспекти се разашиљу. 646 18—48

ХОЋЕТЕ ДА СЕ ЖЕНИТЕ?

За даме (међу њима и такве са незаконитим дететом, телесном маном и т. д.) **са иметком од 5000 до 500.000 Кр.,** опуномоћени смо да тражимо мужеве. Само господа (и без иметка), која заиста озбиљно мисле и код којих за брзу женидбу нема никакве сметње, нека пишу на **L. Schlesinger, Berlin 18.** 839 1—13

БРАЊЕ ШЉИВА

у 1908. г.

За уређење једне велике пецаре траже се у шљивородним пределима мјеста за печење шљиве заједно са кацама и казанима. Тачне и потање понуде нека се изволе слати под „шљиве 1908.“ на завод за огласивање **К. Вранешевић** Загреб, Прерадовићев Трг 10. 8 6 1—1

Недостиживо средство за негу

1525 58—100 **лица и руку јесте**

једино прави сасвим нешкодљиви Silva crem. Одстрањује суједице мрље, сунчане пеге и све остале нечистоће. Најсигурније средство. Може и у јутро после прања рабити. 6 теглице 4 круне без даљег трошка ако се новац напред пошље. Где ее не би могло добити по-

лекарне Салватор А. Козиак Рума.

Натјечај.

„СЛАВОНИЈА“ друштво за посмртну припомоћ у Сибињу, жели поставити темељем §. 4. удружних правила

за Хрватску и Славонију 8 главних заступства,

за Далмацију 2 заступства,

за Бачку и Банат 1 главно заступство.

Пословођа главног заступства имаде годишњи паушал од 1200 К., те од сваког уписаног члана К 5.— што износи према обвези годишње 5000 К Укупно 6200 К. Осим тога све тисканице и поштарина бесплатно.

Потребна је јамчевина од К 1200 —

Осим тога тражимо у свим већим местима

поверенике за добру провизију.

Понуде на равнатељство „Славоније“ најкашње до 25. српња 1908

Равнатељство.

„СЛАВОНИЈА“

друштва за посмртну припомоћ као удруга

У СИБИЊУ (Славонија.) 804 2—3

НАЈНОВИЈИ И НАЈИНТЕРЕСАНТНИЈИ РОМАН

„Цек Трбосек“

изашао је из штампе.

Цео роман има **206 свезака и 96 слика**

Ко жели да набави овај најновији роман нека пошаље књижари **Рајковића и Ћуковића**, Београд, Теразије **десет круна**, па ће добити цео роман о њиховом трошку. 682 9 25

ЗА НАШУ

КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНУ

тражимо једног старијег тој струци вичног

ПОМОЋНИКА

189 8—2 **Клајн и Попер.**

НОВИ САД.

Оглас.

У Болдогасонфалу пређе **Госпођинци** издаје се

82 јутара тако зване „Ливаде“

на једном месту под салашом са 2 чардака, 2 штале, 2 шупе; прве врсте ораће земље, под аренду на 3 односно 6 година. Ко је вољан узети нека се обрати код

838 1—3 **Милоша Дејановића-Прекраица, у Госпођинци.**

Издавачка књижарница А. Пајевића

(О. Ф. Ожановић)

у Новом Саду.

Нови сензационални роман

Марино Маринели

роб на галијама или крвава ноћ у Венецији. Историјски роман из страховитог времена млетачке насилне владавине од Б Г. Брила.

У роману ће бити 80 слика.

Излази сваки дан једна свеска а цена је свесци **само 5 филира.**

Претплата се шаље на месец (за 30 свезака) која износи са поштарином К 2·— 788 3—10

ЂУЛА БАУЕР

ВЕЛИКА ПИВАРСКА РАДЊА

Нови Сад, (Ujvidék)

највеће стоваришће пива:

ПИЛЗАНСКОГ) прастарог извора
БУДВАЈСКОГ) (Urquell)

Штајнбрушког првог мађарског деоничарског друштва.

Хагенмахеровог, будафокског и штајнбрушког деоничарских пивара а само у добу сезоне далеко чувено Салватор пиво

Дневно се пуни са модерним американским машинама за прање и пуњење флаша.

Поруке се брзо и јефтино обављају.

651 9—25

Нова трговина мушке и женске помодне робе

775 5— **Душана С. Монашевића**

код „Златне Кугле“ у Новом Саду у ћурчијској улици бр. 23.

преко пута Браће Миросављевића

препоручује свој велики избор шешира сламних и фелцаних мушких и дечјих, надаље најновијих мушких тоуристен кошуља дечјих рудер кошуљица, најновијех кравата, манцетни, крагнова, чарапа, цепница, штапова, сунцобрана, накита за женске тоалете, венаца и шлајера за невесте, женског белог рубља, рукавица, ручних радова, парфимерије и мирисавих сапуна и т. д. и т. д.

Најјефтиније цене **путничких торби и кофера.**

Законом заштићено! **„Hygienicus“** **Законом заштићено!**

сензационални изум, с којим се тварима даје изглед као да су нове. Неопходно потребно за столно, постељно и тоалетно рубље, за мекане кошуље, блузе, опреме за невјесте, за бијеле и бојадисане платнене и памучне хаљине, витраж, завјесе, чипке, копрене и т. д.

„HYGIENICUS“ чини тканину чвршћом и особито меканом као самет, памучним стварима даје лијепи изглед холандског платна.

Увијек једнако дјелује за све тканине, било то платно, памук, вуна или свила.

Десинфицира.

Добива се у свима шпецерајским, колонијалним, дрогеријама и сличним пословима.

L. Chiozza & Co.

Cervignano (Küstenland.)

816 2—20

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.